

Asia: VN/26445/2023

Lausuntopyyntö Kuluttajaluotto- ja rahoituspalvelujen etämyyntityöryhmän mietinnöstä

1 Yleiset huomiot

Yleiset huomiot

Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry (ASML) oli jäsenenä mietintöä valmistelleessa työryhmässä ja tämän vuoksi rajoitumme lausunnossamme vain muutamaan ydinasiaan.

2 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

2.1 Yleiset huomiot

-

2.2 Soveltamisalan laajennus

-

2.3 Luottokelpoisuuden arviointi ja sopimusoikeudelliset seuraamukset

Luottokelpoisuuden arvioinnin tietoperusta (KSL 7 luku 14 § 1 momentti)

Luottokelpoisuuden arviointi on CCD 18 artiklan 3 kohdan mukaisena joustavampi ja tarkoituksenmukaisempi kuin nyt ehdotettu kuluttajasuojalain 7 luvun 14 §:n 1 momentin säännös, joka on selkeästi direktiivin edellyttämää sisältöä tiukempi. Direktiivin täytäntöönpanoon liittyvän kansallisen ylisääntelyyn liittyen hallitusohjelmassa on selkeät rajoittavat lausumat: "Vältetään EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä kansallista lisäsääntelyä", sekä "Hallitus sitoutuu siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva". Ehdotettu 1 momentti on näiden hallitusohjelman lausumien vastainen.

- Direktiivin vaatimukset ylittävää ja hallitusohjelman lausumien vastaista sääntelyä 7 luvun 14 §:n 1 momentissa ei ole asianmukaisesti perusteltu.

- Kyseinen säännös erittäin tärkeä luotonannon tasapainoisessa hallinnassa ja ylivelkaantumisen ehkäisemisessä mutta sääntelyssä tulisi samalla ottaa huomioon keskenään hyvin erityyppisiä luottotyyppisiä ja luotonmyöntämistilanteita.
- On huomattava, että saman direktiivin implementointiprosessissa osalta Ruotsi ei ole säätämässä jäykkää, pakollista tietokokonaisuutta koskien kaikkia luotonannon tilanteita eikä ulkoisten tietokantojen pakkoikäyttöä (Ett nytt konsumentkredittdirektiv SOU 2024:69). Ruotsi on asianmukaisesti perustellut ratkaisuaan sillä, että kaikki luottotyypit tai luotonmyöntötilanteet eivät edellytä laajan tietokokonaisuuden hankkimista eikä välttämättä lainkaan ulkoisten tietokantojen käyttöä. Esimerkiksi korottoman ja kuluttoman maksuajan joustava tarjoaminen kuluttajalle tärkeän arkihyödykkeen hankkimisessa on Suomen ehdotuksessa asetettu samaan asemaan määrältään korkean rahaluoton ottamisen kanssa.
- On huomattava, että saman pykälän 3 momentissa on velvollisuus säilyttää tiedot toimista, jotka on tehty kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimiseksi. Ruotsi on katsonut mietinnössään, että Suomen mietinnön ehdotuksen mukaisen tietokokonaisuuden kerääminen ja pitkä säilyttäminen kaikissa luottotyypeissä olisi vastoin EU:n tietosuoja-asetuksen 5 artiklan minimiperiaatetta.

Suomessa on myös ehdotettu, että aina kaikissa tapauksissa tulisi kuluttajan taloudellisen tilanteen tietoja kysyä kuluttajalta itseltään.

- Direktiivi ei edellytä näin tiukkaa sääntelyä vaan jättää tämän osalta harkinnanvaraa, koska kaikki eri luotonmyöntötilanteet eivät edellytä laajan tietokokonaisuuden hankkimista eikä myöskään ulkoisten tietokantojen käyttöä eivätkä kuluttajalta tapahtuvaa tietojen kysymistä. Esimerkiksi yrityksellä saattaa olla usean vuoden jatkuvan palvelun asiakkuus- ja laskutussuhde korottomalla luotolla tarvikkeita erillisostona yritykseltä ostavaan kuluttajaan. Tällaisessa riittävän jo olemassa olevan tietoperustan tilanteessa ei ole perusteltua rasittaa kuluttajaa eikä yritystä liian laajan uuden tietoaaineiston hankkimisella.
- Moderni verkkokauppa on käytännössä automatisoitu tarvittavien luottotietokantakyselyiden osalta. Jos Suomessa laajaa joukkoa verkkokaupan ostotapahtumia ruvettaisiin tarpeettomasti rasittamaan manuaalisilla kuluttajalle suunnatuilla taloustietokyselyillä niin tilanteesta kärsivät niin suomalaiset kuluttajat kuin suomalainen verkkokauppa. Hyötyjinä olisivat kansainväliset verkkokaupat.
- On myös tärkeä huomata, että laajan sidosryhmänäkemyksen mukaan tämän tyyppisissä tilanteissa kuluttajan itsensä antamien taloustietojen oikeellisuus ja laatu ei ole laadullisesti riittävän hyvällä tasolla.
- Jos tiedonhankintavelvollisuudet laajenevat muista maista poikkeavasti ja sitä kautta kustannukset suomalaisille elinkeinonharjoittajille kasvavat, voivat tällaiset myös maksuhäiriöisille kuluttajille tärkeät arkihyödykkeiden hankinnan joustavat hankintamahdollisuudet kadota tai vähentyä merkittävästi.

Työryhmän esittämä KSL 7 luvun 14 § 1 momentti ja sen perustelut pakottaisivat luotonantajat kaikissa luottotyypeissä, myös täysin korottomissa ja kuluttomissa luotoissa käyttämään positiivista luottotietorekisteriä. Säännöksen perusteluissa tämä ilmaistaan seuraavasti: ”Lähtökohtana voidaan

pitää, että luotonantaja aina selvittäisi kuluttajan tuloja sekä muita luottoja koskevat tiedot positiivisesta luottotietorekisteristä...”.

- Positiivista luottotietorekisteriä ylläpitävä Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö on EU:n kilpailuoikeussäätelyn tarkoittama ns. julkinen yritys. Lähtökohtaisesti julkisen vallan, myös sääntelyratkaisussa, tulisi varmistaa markkinoilla toimiville yrityksille yhtäläiset kilpailumahdollisuudet.
- Työryhmän esittämällä sääntelyratkaisulla luotaisiin syrjimättömyysperiaatteen ja kilpailuneutraliteetin vastaisesti julkiselle toimijalle muita parempi asema luottotietopalveluiden kilpailluilla markkinalla. Tällaisen poikkeuksellisen erityisaseman säätämiseen tulisi liittyä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) kilpailusäännöksiin kuten 106 artiklaan liittyvä analyysi, jota mietintö ei sisällä. Tällainen julkista toimijaa suosiva sääntelyratkaisu sisältää riskin EU-tasoisesta sääntelyratkaisuun puuttumisesta.
- Nykyinen positiivista luottorekisteriä koskeva erityissääntely ei edellytä sen käyttämistä tietyissä tilanteissa. Kuten edellä on jo mainittu, Ruotsi ei ole säätämässä pakollista ulkoisten tietokantojen käyttöä.

Luottokelpoisuusarvioinnin laiminlyönnin ankara sääntely (KSL 7 luku 14 § 5 momentti)

KSL 7 luvun 14 § 1 momentin veloitteen sanktiosäännökseksi on ehdotettu 5 momentissa poikkeuksellisen ankaraa säännöstä: "Jos luotonantaja rikkoo...kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa eikä muita luottokustannuksia lainkaan".

- Kyseinen ankara ja laaja vastuusäännös ei perustu direktiiviin. On erityisesti huomioitava, että 1 momentin säännös, johon ankara sanktio liittyy, sisältää runsaasti tulkinnanvaraa.
- Säännös mahdollistaisi esimerkiksi vähäisen rakennevirheen vuoksi jopa yrityksen koko luottokannan taloudellisen ansainnan menettämisen.
- Suomen oikeusjärjestelmän perusoppien mukaan tällaisessa sanktiosäännöksessä tulee olla kohtuullisuuden ja oikeasuhtaisuuden takaavia elementtejä. Nyt niitä ei ole lainkaan. Ei tehdä mitään eroa räikeiden tai aivan vähäisten rikkomusten välillä.
- Vakiintuneiden oikeusperiaatteiden edellyttämän oikeasuhtaisuuden voisi toteuttaa lisäämällä säännökseen ”muutoin kuin vähäisessä määrin” tai ”olennaisen” tyyppisen kohtuullistavan määreen.

2.4 Rekisteröintivelvollisuuden laajennus

Luotonvälittäjän määritelmä (KSL 7 L 7 § 6-kohta)

KSL 7 luvun 7 §:n 6 kohdan luotonvälittäjän määritelmän käytännön soveltamisala jäi mietinnössä liian avoimeksi. Direktiivin 3 artiklan 12 alakohdan mukaan luotonvälittäjäksi ei katsota oikeushenkilöä, joka pelkästään tutustuttaa kuluttajaa luotonantajaan. Elinkeinonharjoittajilla on tavanomaisesti ja laajasti käytössään ns. maksupalveluntarjoajilta maksuvaihtoehtojen valmis valikoima, josta elinkeinonharjoittaja maksaa palvelumaksut eli vastiketta maksupalveluntarjoajalle. Elinkeinonharjoittaja ei tällöin täytä luotonvälittäjän määritelmää: ”korvausta vastaan esittelee tai tarjoaa kuluttajille luottosopimuksia”. Elinkeinonharjoittaja pitää kuluttajille esillä maksuvaihtoehtojen valikoimaa tavalla, joka on nimenomaan direktiivin tarkoittamaa tutustuttamista, mikä tarkoittaa, että tällaiset elinkeinonharjoittajat eivät siis ole luotonvälittäjiä. Jatkovalmistelussa kyseisen säännöksen perusteluihin tulisi kirjata tämä asiantila selkeästi. Ruotsi on vastaavassa mietinnössään tämän asian osalta tehnyt selkeän soveltamisalakirjauksen (Ett nytt konsumentkreditdirektiv SOU 2024:69, s.204): ”Om en varu- och tjänsteleverantör betalar en kreditgivare för tillhandahållandet av en betalningstjänst torde denne därför inte omfattas av definitionen av kreditförmedlare”.

2.5 Muut huomiot

-

3 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

-

4 Vaikutusten arviointi

4.1 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

-

4.2 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

-

5 Muut huomiot

Muut huomiot

-

Perko Jari
Asiakkuusmarkkinointiliitto ry